

Uus aeg nõuab uusi oskusi!

70 AASTAT MUUSIKAÕPET TALLINNA ÜLIKOO LIS

Tänavu täitub 70 aastat ajast, kui Tallinna ülikoolis ja selle eelkäijates – Tallinna õpetajate seminaris ja Tallinna pedagoogilises instituudis – hakati muusikat õpetama. 24. novembril tähistatakse seda aastapäeva piduliku galakontserdiga, kus õppeasutuse praeguste kollektiivide kõrval esinevad ka vilistlased oma kollektiividega.

Vestlusringis on praeguse muusikaõppe keskuse, Tallinna ülikooli Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituudi kunstide didaktika suuna lauluõpetuse dotsent **Vaike Kiik-Salupere**, muusika-teaduse lektor **Gerhard Lock**, muusika lektor **Marit Mõistlik-Tamm** ja dirigeerimise õppejõud, BFMi segakoori dirigent **Merike Aarma**.

Mida me tähistame, kui tähistame oma juubelit?

Gerhard Lock: Ehkki praeguse juubeli puhul loeme muusikaõpetuse ametliku alguspunktiks 1947. aastat, on muusika ja laulmine kuulunud juba 1920. aastate lõpust Tallinna ülikooli eelkäijate erialade hulka. Terviklikul ülikoolil peab muu hulgas olema ka kunstide suund, muidu ei saa teda ülikooliks nimetada. See on minu isiklik arvamus, mis tugineb teatud traditsioonidele.

Vaike Kiik-Salupere: Muusika on inimesi siduv ja ühendav keel. Need, keda

muusika siin TLÜs on sidunud ja kes on töötanud siin muusikaedendajatena, on väljapaistvad tegelased ka Eesti kultuuri loos. Juubeliüritusega tahame esile tõsta just endisi tegijaid, tuua nad nähtavale ja kõnelda neist. TLÜga on olnud seotud näiteks Ants Sööt, Heino Rannap, Maris Kirme, Hans Hindpere, Vardo Rumsen, Paul Ruudi, Andres Avarand, Ahti Rääst, Sven Grünberg. See, et Tallinna ülikoolis on juba tervelt 70 aastat muusikaga tegeldud, on paljudele võibolla isegi üllatav, aga väga märkimisväärne fakt.

Marit Mõistlik-Tamm: Kui vaadata kõiki neid kuulsaid nimesid, kes siin

on õpetanud või siin ise õppinud – neid teatakse küll, aga ei teata, et nad on pärit TLÜst. Kui aga niimoodi on siin juba 70 aastat muusikat õpetatud, on kindlasti mõtet samamoodi jätkata

Merike Aarma: Mina praktiku ja koorijuhina tahan esile tõsta eriti seda, et Eestimaa väikestes kohtades on palju väga häid muusikaõpetajaid ja koorijuhte, kes on saanud oma hariduse just siin, sellest majas. Kohtun nendega koorikonkurssidel, nad on edukad ja tublid tegijad, maa sool!

Millises seisus on muusikaharidus kogu meie hariduse kontekstis? Milleks on muusikaharidust vaja, mida see annab?

Vaike: Muusikal on meie hariduses väga oluline koht seoses meie laulupidude ja rahvakultuuriga. Muusikaõpetus annab kunsti ja kultuuri kaasates elu erinevatele valdkondadele laiema tausta. Muusikaõpetus ei ole ainult noodiõpetus või pilliõpetus. See on kultuuride õpetus.

Gerhard: Kõige ilmsem on see laulupeo traditsioonis. Kõik need koorid ja laulukultuur on saanud jätkuda ainult muusikaharidusele toetudes, oma osa on siin kõrgemal haridusel.

Vaike: Meie rahvuse väärtushinnangud, mida me võibolla ei pane täheleegi ja ei sõnasta eraldi, on sellised, et just muusika kaudu väljendame me oma sügavaid tundeid. See tuleb nii ise-eneestmõistetavalt, et sellest on isegi keeruline rääkida. Ning uuringudki näitavad, kui kasulik on muusikaga tegelemine inimese arengule.

Kas muusikat väärtustatakse tänapäeval piisavalt? Vanasti oli muusikaõpetus oluline osa haridusest. Kas muusikatunni tähtsus on teie meelest vähenenud?

Marit: Muusika on noortele alati väga oluline, aga enamasti see muusika, mis jääb muusikatunnist väljapoole. Muusikatund võiks avada noore inimese silmi ja kõrvu millelegi uuele, sealt võiksid tekkida huvitavad kombinatsioonid, kuhu loovusega lõpuks jõuda. Meie digitaalse heliloomingu konkurss on üks hea näide: žüriis olles imetlen, milliseid kõlakombinatsioone juba meie noorema vanuserühma (11–15-aastased) õpilased loovad. Andke ainult võimalust ning see loovus ja kõlaline eneseväljendus tuleb õpilasest välja.

Kas muusikatund on see koht, kust noor saab sellise laengu, millest sa praegu rääkisid? Või on siin arenguruumi?

Marit: Meie bakalaureuse ja magistriõppe tudengid uurivad õpilastelt ja õpetajatelt, mis meeldib muusikatunnis ja väljaspool seda. Kindel on see, et kõik muutub. Üks muutus on digitaalse muusika loomine ja kasutamine. Küsimus on nüüd selles, kui valmis meie, muusikaõpetajad, selleks oleme ja kui palju oskame seda valdkonda hinnata.

Vaike: Ma arvan ka, et maailm muutub kiiresti. Aga meie kohus on ka traditsioone edasi kanda ja püüda leida tasakaalu vana ja uue vahel. Kaasaegsed muusikaõpetajad peavad olema nii targad, et osata valgusvihu suunata olulisele.

Gerhard: Muusikal on mitu nägu, me oleme kõikjal muusikast ümbritsetud. Muusikaõpetajal on raske ülesanne haarata tervet spektrit ja ta peab

tajuma, mis kõik muusika alla mahub. Ta peab oskama suunata – ta ei pea ise kõike perfektselt oskama –, aga ta ei tohi noorele teed kinni panna. Eestis on muusikaõpetuse traditsioon eriti tugev. Seda tugevust tuleb säilitada, aga tuleb väärtustada ka seda, kui laps kasvõi nutiseadmega midagi loob. Seegi on üks tänapäeva väljendusvormidest.

Ma kuulan teid ja mõtlen, et muusikaõpetaja on ikka imeinimene! Kust ta selle tausta võtab? Kuidas te toetate teda sellises arengus?

Vaike: Nõudmised muusikaõpetajatele on väga suured. Tal peab olema väga hea lauluhääl. Ta peab oskama mängida klaverit, kitarrit, plokkflööti, väikekan-nelt. Pillimänguuskuse omandamiseks on vaja neid pille harjutada, see on ajamahukas iseseisev töö.

Marit: Ja suur oskus on seda kõike klassis edasi anda. Et ei tekiks distsipliiniga probleeme või ei läheks midagi kaduma. Sest tunde on ju nii vähe ja aega tunnis midagi omandada on ka vähe.

Vaike: Interpreedi- ja õpetajaõppe vahe on selles, et interpret täiendab ainult iseennast, lähtub ainult iseendast. Muusikaõpetaja peaks olema huvitatud teiste kasust ja kasvatamisest. See on väga altruistlik eriala. Minu meelest on muusikaõpetajaks olemise juures väga suur eelis see, et tegu on tohutult loominguilise alaga. Kui sa oled loominguiline inimene, võid muuta tunnid laste elus erakordseks sündmuseks. Mis sa,

Merike, arvad? Sa oled ka olnud muusikaõpetaja.

Merike: Kuulan sind ja olen nõus. Tean, et põlema ja särisea peab alati, ole sa klassi või koori ees või kus iganes musitseerimas. Eriti nooremates klassides on lapsed täpselt oma õpetaja nägu. Nad hingavad ja laulavad täpselt sama näoga nagu õpetajal ees on. Ja kes siis tahab neid väikesi kurbi vanainimesi näha. Ikka tahame, et nad oleksid õnnelikud ja rõõmsad, kui nad laulavad.

Kuhu paigutub TLÜ muusikaõpe Eesti kontekstis?

Vaike: Ma arvan, et TLÜ tugevus on see, et siin on ajast aega õpetajaid koolitatud. Laiapõhjaline lähenemine on juba sisse kodeeritud. Siin on võimalus huvi korral kokku puutuda ka teiste erialadega ja saada laiemat pilti oma erialaga külgnevatest aladest.

Mis suunad TLÜs veel tugevad on?

Marit: Kindlasti alusharidus. Nüüd on meil ühisõppekava EMTAga, oleme siin Tallinnas ühise asja eest väljas. Ühine-mistel on alati plussid ja miinused ning üks värsked lõpetajad saavadki nüüd rääkida, kuidas neile ühinemine õppimise poolelt tundus.

Vaike: Ma arvan, et ühisõppekava loomine oli väga loogiline samm. EMTAs on tugevad muusikatradsioonid ja TLÜs täiesti vaieldamatult pikk õpetajakoolituse traditsioon.

Gerhard: Ühinemiseõue on riiklik

Vaike Kiik-Salupere ja Gerhard Lock oma *alma mater*'is.

FOTOD BFM

Marit Möistlik-Tamm (paremalt teine) Euroopa muusikaterapia päevale pühendatud seminaril 2014. aastal.

otsus ja nii on tehtud ka teistel erialadel, näiteks kunstihariduses. Ühest küljest öeldakse riigi tasandil, et me peame konkureerima teiste maade õppekavade ja haridusega. Teisalt on tõepoolest TLÜs ja EMTAs, aga ka Viljandi kultuuriakadeemias omad traditsioonid. Humanitaar- ja kunstialadel on väga oluline, et oleksid erinevad traditsioonid, need rikastavad.

Kuidas TLÜ maailma mastaabis positsioneerub? Kellega naabritest konkureerime?

Vaike: Eesti muusikakasvatuse on välja kasvanud healt pinnaselt ja on heal järjel. Maailmas näeme, kuidas teised peavad vähese muusikaõpetusega läbi ajama. Ma arvan, et see tuleneb meie enda otsustest ja väärtushinnangutest, sellest, kuidas me väärtustame seda, et meie lapsed tegeleksid muusikaga.

Merike: Meil on olnud üliõpilasi ka Lätist ja Soomest. Eks neil väikesed keelelised raskused tekivad, aga nad on väga aktiivselt osa võtnud kõigist üritustest ja esinemistest.

Marit: Muusikaõpetaja õppekava on väga riigispetsiifiline, targem on selle haridusega just Eestis õpetada. Samas on meilt läinud lõpetajaid ka edasi

mujale ning nad kohanevad uue riigi nõudmistega.

Vaike: Tegelikult peaks üks akadeemiline asutus andma n-ö tööriistakohvri. Minu meelest teevad meie õppejõud – nimetama peaks paljusid! – oma tööd suure andumusega.

Gerhard: Meie panus kultuuriellu on loomulik, me sulandume paljude aladega. Me ei anna ainult loenguid. Vaike korraldab näiteks Saaremaa helisevate orelite festivali, mis kõnetab palju laiemat publikut. Mina olen töötanud Klassikaraadios ja korraldanud laiapõhjalisi üritusi koostöös mitme Eesti olulise asutusega. Lisaks tegutsen interdistsiplinaarse helikunstnikuna koos kunstnike ja koreograafidega. Marit on seotud muusikaterapiaga ja täiskasvanukoolitusega Tallinna rahvaülikoolis. Avo Ulvik on mitme tuntud Eesti bändi liige ja tegelnud filmide helindamisega. Merike Aarma ja Tiina Selke juhatavad koore, Raul Talmar on laialdase dirigenditegevuse kõrval ka kooriühingu esimees. Töö käib võibolla märkamatult ja seda võetakse iseenesest mõistetavana, aga oleme mitmel rindel pildil.

Ja lõpetuseks, mis on IKUMUMU, mida praegu TLÜs õppida saab?

Vaike: Integreeritud kunst, muusika ja multimeedia on uus bakalaureuse õppekava, mis on meil käigus teist aastat ja on mõeldud ühendama nii kunsti, muusikat kui ka multimeediat. Me näeme, et uus aeg nõuab uusi oskusi. Mida integreeritumad noored on, seda paremad võimalused on valida tee, millega süvitsi minna. See on hüppelaud haritud loomeinimesele. Peale multimeedia anname ka teadmisi autorikaitse ja ettevõtluse kohta – ka see on tänapäeval vajalik. Me ei saa olla piltlikult öeldes noodiga justkui kohakuti, vaid me peame olema noodist ees. Usume, et tööandjad on tulevikus huvitatud töötajatest, kellel on kaasaegne ja laiapõhjaline kunste ühendav haridus.

Gerhard: Loovuse trend kestab juba mitmendat aastat. Meie tudengid saavad kõigi nende valdkondadega tuttavaks, nende suhtumine muutub ja nad võtavad selle endaga kaasa.

Marit: Ma arvan, et see muudab ka meid kui õppejõude, meil ei saa õpetada nii, nagu vanasti. Muutused muusikaõpetuses on märkimisväärsed. See on väljakutse: kuidas ma saan tudengile tema teekonnal abiks olla.

Vestelnud **ELE ARDER**